

Δημόσια πανεπιστήμια, ιδιωτικές εξουσίες

Του ΑΡΙΣΤΟΥ ΔΟΞΙΑΔΗ*

Είναι μια πρακτική που επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο επί δεκαετίες, μέσα σε δημόσιους οργανισμούς, με πρωτοβουλία μικρών ομάδων, χωρίς να προβλέπεται από κανέναν κανονισμό. Οι πρωταγωνιστές επιβραβεύονται με θετική δημοσιότητα, με θέσεις εργασίας μέσα στον οργανισμό ή με σταδιοδρομία που οδηγεί στην πολιτική και διοικητική ελίτ της χώρας. Ποτέ η συμμετοχή στις ενέργειες δεν τιμωρείται, δεν οδηγεί στο περιθώριο, δεν κοστίζει στους δράστες. Με κοινωνιολογικά κριτήρια, μια τέτοια πρακτική είναι βαθιά συστημική. Εξυπηρετεί την αναπαραγωγή των θεσμών όπως έχουν, και τους τροφοδοτεί με νέα στελέχη.

Αναφέρομαι στη δράση των φοιτητικών παρατάξεων στα δημόσια πανεπιστήμια, και ιδιαίτερα στις καταλήψεις, στον εκφοβισμό καθηγητών και σε συναφείς ακτιβιστικές ενέργειες. Είναι ενέργειες που παρουσιάζονται σαν διαμαρτυρία και περιβάλλονται με αντισυστημική ρητορεία. Και που εμποδίζουν, πότε λιγότερο, πότε περισσότερο, την επίσημη λειτουργία του οργανισμού, που είναι οι σπουδές. Πώς εξηγείται λοιπόν το παράδοξο, μια συμπεριφορά να προβάλλεται ως ανατρεπτική, να αντιβαίνει σε μια σημαντική λειτουργία του συστήματος, αλλά να αναβιώνει σαν έθιμο κάθε χρόνο, με νέους πρωταγωνιστές κάθε φορά, και στο τέλος αυτοί να επιβραβεύονται;

Οι ανθρωπολόγοι ίσως να έλεγαν ότι πρόκειται για τελετουργίες ενηλικίωσης, αθώες και γενικά αποδεκτές. Αλλά δεν είναι καθόλου αθώες, γιατί υπάρχει μια μεγάλη μερίδα καθηγητών και φοιτητών που υποφέρουν από αυτές, και που στις σπάνιες περιπτώσεις που καταφέρνουν να εκφραστούν χωρίς εμπόδια δείχνουν ότι είναι η σιωπηλή πλειοψηφία. Η πραγματική εξήγηση βρίσκεται στην πολιτική οικονομία, δηλαδή στις σχέσεις εξουσίας που χτίζονται με αυτές τις πρακτικές, και στις οικονομικές επιπτώσεις τους. Τέσσερα στοιχεία συνθέτουν τον μηχανισμό.

Πρώτο: Το μέσο είναι το μήνυμα (κατά τη ρήση του McLuhan). Όπως στα τηλεοπτικά πάνελ προέχει η εξουσία του μέσου που αναδεικνύει περσόνες, και όχι όσα λέγονται κάθε φορά, έτσι και στις κινητοποιήσεις σημασία έχει η πράξη, όχι το σύνθημα. Το πραγματικό μήνυμα είναι: είμαστε εδώ, δραστήριοι και επιθετικοί. Οι πραγματικοί αποδέκτες είναι τα κόμματα: υπολογίστε μας, ερχόμαστε να συμμετάσχουμε στο πολιτικό παιχνίδι. Όπως στην τηλεόραση μερικοί βγαίνουν για να εκφράσουν κάτι γνήσιο, αλλά στο τέλος γίνονται μέλη του θιάσου, έτσι μερικοί φοιτητές αρχικά νομίζουν ότι διαμαρτύρονται, αλλά τελικά μετέχουν σε ένα σύστημα επιβολής των κομμάτων πάνω στην κοινωνία.

Δεύτερο: Οι κινητοποιήσεις δεν είναι για όλους. Γίνονται από μια «πρωτοπορία», ακριβώς για να αναδειχτούν λίγα πρόσωπα κάθε φορά. Γι' αυτό οι συνελεύσεις στήνονται με τρόπο που απωθεί τους πολλούς. Γι' αυτό επιλέγονται τρόποι τραμπούκων, που ο μέσος φοιτητής δεν θα διάλεγε ποτέ. Γι' αυτό αποφεύγουν τη μαζική ψηφοφορία για τα επίμαχα θέματα, που είναι ο πιο ξεκάθαρος τρόπος για να εκφραστεί η πλειοψηφία. Ακόμα κι αν η ψηφοφορία έβγαζε το επιθυμητό αποτέλεσμα, δεν θα αναδείκνυε τους «ηγέτες», όπως αυτοί ξεχωρίζουν με τις αντοχές τους σε

δωδεκάωρες γενικές συνελεύσεις. Ο βαθύτερος λόγος που αποκλείονται οι πολλοί είναι ότι εδώ χτίζονται οι πολιτικές καριέρες. Και αυτές εξ ορισμού είναι για λίγους.

Τρίτο: Η μόνη αποδεκτή ελίτ είναι η πολιτική. Το δημόσιο πανεπιστήμιο αναπαράγει, αλλά και εκφράζει, την παθογένεια του κακεκτικού ελληνικού καπιταλισμού. Ενώ επιτρέπεται στα κόμματα να έχουν μηχανισμούς στρατολόγησης από την πρώτη εβδομάδα, να διακινούν σημειώσεις για τα μαθήματα, να συναλλάσσονται για την εκλογή των οργάνων διοίκησης, και να προσελκύουν καθηγητές στα ανώτερα πολιτικά τους όργανα, απαγορεύεται σε εργοδότες του ιδιωτικού τομέα να πλησιάσουν στα πανεπιστήμια, ούτε καν για να προσφέρουν δουλειά σε όσους αποφοιτούν. Είναι ο καθρέφτης της κρατικοδίαιτης, δηλαδή παρασιτικής, οικονομίας: είτε για να πλουτίσεις είτε για να έχεις κοινωνική επιρροή, πρέπει να είσαι στέλεχος σε κόμμα ή πρέπει να έχεις συναλλαγές με κάποιο κόμμα.

Τέταρτο: Τα ελληνικά κόμματα δεν διοικούν το κράτος, το κατακτούν. Όλος αυτός ο μηχανισμός αναπαραγωγής του πολιτικού προσωπικού ταιριάζει σε πελατειακά και συντεχνιακά κόμματα. Τα κόμματα αρχών που υπάρ-

Το πανεπιστήμιο είναι ιδανικός χώρος για να στρατολογηθεί η ελίτ της ελληνικής κομματοκρατίας.

χουν αλλού, που έχουν βασικό σκοπό να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα, έχουν στελέχη με διαφορετικές αξίες, που ακούν και σέβονται τους πολίτες, τους συμφοιτητές, τους καθηγητές. Εκεί όπου η πολιτική γίνεται για το πρόγραμμα και όχι για την καρέκλα, η αντιπαράθεση συνυπάρχει με τη συζήτηση και τη συναίνεση. Αλλά οι «αγωνιστές» των καταλήψεων και οι αφισκοκολλητές επιβιώνουν μόνο μέσα στη διαρκή πόλωση. Αυτή η αντιπαράθεση είναι προπέτασμα, για να ιδιοποιούνται την εξουσία οι νταήδες.

Το πανεπιστήμιο είναι ιδανικός χώρος για να στρατολογηθεί η ελίτ της ελληνικής κομματοκρατίας. Παρέχει συνθήκες εργαστηρίου, όπου λίγες δεκάδες ακτιβιστές μπορούν να επηρεάσουν την καθημερινότητα χιλιάδων, να φορέσουν ιδεολογικό μανδύα, να προσποιηθούν ότι εκφράζουν κοινωνικό κίνημα χωρίς να χρειαστεί να κουραστούν στις γειτονιές και στις δουλειές. Ο φοιτητής που άδειασε τα σκουπίδια στο γραφείο του πρύτανη ξέρει πολύ καλά πώς λειτουργεί το σύστημα. Φρόντισε να βιντεοσκοπηθεί η σκηνή, και μετά έδωσε συνεντεύξεις. Έκανε το πρώτο μεγάλο βήμα στην καριέρα του. Όταν θα είναι φοιτητές τα σημερινά νήπια, αυτός θα είναι διοικητής σε κάποιον δημόσιο οργανισμό και θα διορίζει πελάτες.

Εκτός εάν, επιτέλους, αφαιρέσουμε την εξουσία από τις κομματικές παρατάξεις, ανοίγοντας τις διαδικασίες στους πολλούς, και επιμένοντας σε νόμους και σε κανόνες.

* Ο κ. Αρίστος Δοξιάδης είναι συγγραφέας του βιβλίου «Το σόροτο ρήγμα: Θεσμοί και συμπεριφορές στην ελληνική οικονομία».